

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-01-18
Besvaras senast
2024-01-24 kl. 12.00

Till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:488 Stalkning och den familjerättsliga lagstiftningen

Dagens Nyheter publicerade förra månaden ett reportage om stalkning. I en faktaruta framgår följande:

”Brottsrubriceringen olaga förföljelse infördes 2011 och innebär att systematiskt förfölja och kartlägga en person, samt att ta upprepad kontakt och att begå handlingar som är oönskade och uppfattas som störande, kränkande eller skrämmande. Definitionen av stalkning är att det har förekommit upprepade kontaktförsök mot personens vilja, samt att den har blivit rädd. För att det ska vara ett brott, olaga förföljelse, krävs att varje enskild handling kan bevisas som ett av underbrotten som ingår.”

DN beskriver den 4 december 2023 hur ett problem med stalkning är omgivningen reaktioner:

”Det är väl inte så farligt, ingenting har ju hänt’ är exempel på en kommentar som kan höras när det inte har skett någon fysisk våldshandling.

– Men det handlar om upprepade trakasserier. Den som är drabbad är utsatt 24/7 eftersom hen inte vet när stalkaren ska höra av sig igen, säger Susanne Strand, docent i kriminologi vid Örebro universitet och landets ledande expert på stalkning.”

Enligt artikeln beklagar Susanne Strand att rättsväsendet inte gör mer för dem som utsätts:

”Brotten tas inte på allvar. Fysiskt våld anses vara värre, men utsattheten som de som stalkas upplever nöter sönder dem psykiskt, säger Susanne Strand.”

Polisen skriver följande på sin hemsida:

”Olaga förföljelse kallas i daglig tal för stalkning

Stalkning är ett vidare begrepp som innefattar både brottsliga handlingar och handlingar som den utsatta personen uppfattar som störande, kränkande eller skrämmande, men som inte är brott enligt svensk lag. Med stalkning menas även att någon systematiskt förföljer, kartlägger och smyger sig på den utsatta

personen.

Kvinnor är främst utsatta

Enligt Brottsförebyggande rådet, Brå, är de personer som utsatts för stalkning främst kvinnor som förföljs av sina före detta partners, men det finns även andra utsatta grupper, till exempel politiker, kändisar och myndighetspersoner.

I undersökningen kom det även fram att ju närmare relationen är eller har varit till gärningspersonen, desto allvarigare är trakasserierna.”

Enligt DN:s artikel är den stalkning som oftast polisanmäls den som rör män som förföljt en kvinnlig före detta partner.

Enligt kvinnojourer och forskning finns ett stort mörkertal vad gäller polisanmälningar och mäns våld mot kvinnor, eftersom många inte vågar polisanmäla brott som män begår mot dem. Det handlar inte minst om kvinnor som har barn tillsammans med våldsutövaren, eftersom en polisanmälan riskerar att leda till förvärrat våld mot barn och kvinnan samt att myndigheter menar att kvinnan då inte kan samarbeta med mannen i fråga. Det senare kan i sin tur leda till att den våldsutsatta kvinnan förlorar vårdnaden om barnet till den våldsutövande mannen. Av rädsla för konsekvenserna av den familjerättsliga lagstiftningen lever många våldsutsatta kvinnor med fortsatt våld, också kallat eftervåld inklusive stalkning, flera år efter att de har separerat från sina ex. Och som framgår av polisens hemsida: Ju närmare relationen är eller har varit till gärningsmannen, desto allvarigare är trakasserierna.

Utifrån hur den familjerättsliga lagstiftningen tillämpas av såväl familjerätter vid landets socialtjänster som landets domstolar faller ett stort ansvar på våldsutsatta föräldrar – oftast rör det sig om mammor – att samarbeta med den våldsutövande föräldern – oftast rör det sig om pappor. Detta har beskrivits i bland annat Jämställdhetsmyndighetens rapport *Uppgifter om våld är inget undantag* samt i forskningsrapporten *Utan mig är du helt ensam*, som handlar om kvinnors erfarenheter av omgivningens och samhällets ensamgörande i spåren av mäns våld och eftervåld och som är utgiven av Högskolan i Gävle och Svenska kyrkan.

Det torde dock vara självklart att det är svårt att ”samarbeta” med någon som stalkar en och utövar våld mot en själv och gemensamma barn. Likaledes torde

det vara självklart att det är den som stalkar och utövar våld som står för samarbetsvårigheterna, då stalkning och annat våld i sig är ett uttryck för att inte visa respekt och hänsyn, vilka är nödvändiga attribut för att ett samarbete ska fungera.

En våldsutsatt kvinna som blir stalkad av en före detta partner som hon har barn med är ofta av myndigheter och lagstiftning hänvisad till att ha omfattande kontakter med stalkaren för att inte förlora vårdnaden av gemensamma barn. Försök att upprätthålla viss distans till stalkaren, inte ha ständig kontakt i chattar och per telefon, önskan om att inte sitta i samma rum vid samarbetsamtal och så vidare ses återkommande av familjerätter som att kvinnan har samarbetsproblem, inte mannen som står för upprepade kontaktförsök och som skrämmer kvinnan på olika sätt.

Det finns flera rapporter om bristande kunskap om våld hos landets familjerätter och tingsrätter. Forskning visar att myndigheters bemötande av våldsutsatta riskerar att utsätta både barn och vuxna för fortsatt trauma.

Självklart är det rimligt att föräldrar ska kunna ha kontakt med varandra. Det förutsätter dock ett visst mått av ömsesidig respekt och att våld inte förekommer. När det förekommit våld i relationen krävs ofta professionell hjälp för att kunna bygga upp en fungerande och konstruktiv kontakt och samarbete mellan föräldrarna efter separationen, för att kvinnan inte ska lämnas ensam med fortsatt våld. Det är naturligtvis inte till barnens bästa att våldsutsatta kvinnor lämnas ensamma i det samarbete samhället menar att kvinnorna måste ha med männen som stalkar dem och utövar eftervåld. Att bli stalkad och utsättas för eftervåld har negativa konsekvenser för den utsatta och för berörda barn.

I Sverige 2024 borde det vara självklart att en kvinna ska kunna välja att separera från en man utan att därefter tvingas acceptera att bli stalkad för att inte förlora vårdnaden om gemensamma barn.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga statsrådet Paulina Brandberg följande:

Vilka generella åtgärder avser statsrådet, inom sitt ansvarsområde, att vidta för

att lagstiftningen i allmänhet, och den familjerättsliga i synnerhet, inte ska innebära att föräldrar, oftast mammor, måste leva med stalkning i flera år för att inte förlora vårdnaden om sina barn?

.....

Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck